

UDK: 811.111'342:82

BADIIY ADABIYOTLARNI CHET TILLARNI O'RGANISHDA AHAMIYATI

Xodjayev Dilshod Xamidxonovich

Namangan Davlat Universiteti doktoranti

dilshod8282772@gmail.com

Ilmiy rahbar, pedagogika fanlar nomzodi

dotsent Satarov Aleksandr Xoshimovich

Satarov51@inbox.ru

Annotatsiya: ushbu maqola ingliz tilini badiiy adabiyot asosida o'rganishga bag'ishlangan. Adabiy asarlar kontekstida psixologik jihatlar, lug'at zaxirasini boyitish, o'qish va grammatikani tushunish ko'nikmalarini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqilmoqda. O'quvchilarga so'zlashuvchilarning tili va an'alarini chuqurroq tushunishga yordam beradigan madaniy kontekstga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ingliz tilini yanada samarali va qiziqarli o'rganishga xizmat qiladigan adabiyotlarni tanlash, o'qish va muhokama qilish bo'yicha amaliy tavsiyalar berilmoqda. Maqolada badiiy adabiyotning til ko'nikmalari va madaniy savodxonlikni rivojlantirish vositasi sifatida muhimligi ta'kidlangan.

Kalit so'zlar: badiiy adabiyot, kontekst, lug'at zaxirasi, o'qish ko'nikmalari, grammatika, madaniy kontekst, kompetentsiya, o'qitish psixologiyasi, adabiy tahlil, ta'lim strategiyalari.

THE IMPORTANCE OF LITERARY WORKS IN LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Abstract: this article is dedicated to learning English through literary works. It explores the development of psychological aspects, vocabulary enhancement, reading and grammar comprehension skills within the context of literature. Special attention is given to the cultural context, which helps learners gain a deeper understanding of the language and traditions of native speakers. The article offers practical recommendations on selecting, reading, and discussing literature that makes learning English more effective and engaging. It emphasizes the importance of literature as a tool for developing language skills and cultural literacy.

Keywords: fiction, context, vocabulary, reading skills, grammar, cultural context, competence, teaching psychology, literary analysis, educational strategies.

ЗНАЧЕНИЕ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ В ИЗУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКОВ

Аннотация: данная статья посвящена изучению английского языка на основе художественной литературы. Рассматриваются психологические аспекты,

расширение словарного запаса, развитие навыков чтения и понимания грамматики в контексте литературных произведений. Особое внимание уделяется культурному контексту, который помогает учащимся глубже понять язык и традиции носителей. В статье даны практические рекомендации по выбору, чтению и обсуждению литературы, способствующей более эффективному и увлекательному изучению английского языка. Подчёркивается важность художественной литературы как средства развития языковых навыков и культурной грамотности.

Ключевые слова: художественная литература, контекст, словарный запас, навыки чтения, грамматика, культурный контекст, компетенция, психология обучения, литературный анализ, образовательные стратегии.

KIRISH

Bugungi dunyo hamjamiyatini globallashuv davrida dunyo mamlakatlarning barcha sohalari bir-biri bilan integratsiya qilinmoqda, bu jarayonda til bilish darajasi muhim ahamiyat kasb etadi. Chet tillarni bilish yosh mutaxassislariga keng imkoniyatlarni yaratib bermoqda, chunki bizning hozirgi avlod salohiyati, dunyo qarashi, tirishqoqligi, yangilikga intiluvchanligi va mehnat sevarligi bilan ajralib turadi. Yoshlarni til bilishga intilishi ularni chet tillarda chop etilgan asarlarni aslida mutolaa qilish bilan ham ohanga olib borilishi diqqatga sazovor. Shu munosabat bilan O'zbekiston hukumati chet tillarni o'rgatish, uni bilish, badiiy adabiyotlarni mutolaa qilish, yoshlar o'rtasida kitob o'qishni ommalashtirish borasida chor tadbirlarni tashkil etish, rivojlantirish va rag'batlantirish borasida bir qator qaror va farmonlarni ko'rishimiz mumkin: O'zbekiston Respublikasi prezidenti qarori, 10.12.2012 yildagi PQ-1875-sonli "Chet tillarni o'rganish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida", O'zbekiston Respublikasi prezidenti qarori, 28.11.2023 yildagi PQ-380-sonli "Yoshlar uchun ming kitob", O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori, 19.01.2022 yildagi 34-sonli "Xorijiy tillarni o'rganishni takomillashtirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar tug'risida", O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarori, 14.12.2020 yildagi 781-sonli "2020-2025 yillarda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish va qo'llab-quvatlash".

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Chet tilini o'rganish murakkab va ko'p bosqichli jarayon bo'lib, u nafaqat g'ayrat, balki o'quv materialga bo'lgan qiziqishni ham talab qiladi. O'rganilayotgan tilga ishtiyoqsiz va yuzaki munosabatda bo'lish tilni o'zlashtirish jarayonini

o'quvchilar uchun zerikarli va samarasiz bo'lishiga olib keladi, bu esa motivatsiyani pasaytiradi va rivojlanishni sekinlashtiradi. Chet tilini muvaffaqiyatli o'zlashtirishga ko'maklashuvchi asosiy omillardan biri nazariy bilim va haqiqiy til amaliyoti o'rtasidagi aloqani ta'minlaydigan haqqoniy materiallardan foydalanishdir.

Badiiy adabiyotlarni ingliz tilida mutolaa qilish ingliz tilini o'rganishning eng samarali usullaridan biridir. U boy leksik va grammatik materiallar taqdim etadi, shu bilan birga asarda tasvirlangan madaniy kontekst va tarixiy davrga sho'ng'ish imkoniyatini beradi. Masalan, klassik ingliz adabiyoti, Charlz Dikens romani yoki Uilyam Bleyk she'riyati o'quvchilarni turli davrlarga xos til xususiyatlari bilan tanishtirishi mumkin, bu esa ularning til haqidagi fikrini jonli va o'zgaruvchan hodisa sifatida kengaytiradi.

Shu bilan bir qatorda, badiiy adabiyotlarni o'qish tahlil qilish, talqin qilish va tanqidiy fikrlash kabi kognitiv jarayonlarni rag'batlantiradi va rivojlanishiga omil bo'ladi. Til o'rganish maqsadida badiiy adabiyotlarni mutolaa qilish jarayonida o'quvchilar nafaqat so'z va iboralarni eslab qolishadi, balki ularning ma'nosini kontekstda tushunishni ham o'rganadilar, bu murakkab idiomatik tuzilmalar va metaforalarni o'zlashtirishda muhimdir. Masalan, asarlarda uchraydigan «to kill two birds with one stone» yoki «break the ice» kabi iboralarni so'zma-so'z tarjima qilib bo'lmaydi, lekin kontekst orqali o'quvchilar ularning ma'nosi va qo'llanilishini tushunishni boshlaydilar va kelgusidag essay yozish yoki suhbat jarayonida so'z va iboralarni o'rinli ishlatish ko'nikmasiga ega bo'ladilar.

Badiiy adabiyot til ko'nikmalarini rivojlantirishdan tashqari, hissiy intellekt va madaniy xabardorlikni shakllantirishga xizmat qiladi. Asarlarni ingliz tilida o'qish til o'rganuvchilarga tilda so'zlashuvchilarning qadriyatlari va dunyoqarashini tushunishga yordam beradi, bu esa madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, Jeyn Ostinning romanlarini mutolaa qilish jarayonida o'quvchilar Angliyaning XVIII-XIX asrlardagi ijtimoiy normalari va kundalik voqealiklarini tushunishlari mumkin, Joan Rouling yoki Kazuo Ishiguro kabi zamonaviy mualliflarning asarlari esa zamonaviy ingliz tili va madaniyatining xilma-xilligini ko'rsatadi.

Chet tillarni o'rganish jarayonida uni o'rganishda badiiy asarlarni ahamiyati va o'zlashtirish jarayonini unimdorligini oshirish, o'quvchilarni psixologiyasiga tasiri masalasi haqida quydagi olimlar ish olib borishgan: G'. G'ulomov, N. G'oyibov, Sh. Raxmatullayev, T. G'aniyeva, Z. Qahhorova, N. Jo'rayev, L. Gillian, C. Stephen, Van T.T.M., V.G. Gak, N.V. Safonova, G.I. Bagin, N.D. Galskonova.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Tilni o'rganishning psixologik jihatlar

Til o'rganish jarayonida matnlarni mazmuni, hissiy jihatdan ularni qabul qilish bilan chambarchas bog'liq, bu esa uni tanlashda muhim ahamiyatga ega. Badiiy adabiyot hayajonli syujetlari, yorqin qahramonlari va hissiy boyligi bilan tilni o'rganishda kuchli vositaga aylanib bormoqda. O'quvchi badiiy asar olamiga kirib borib, quvonch va hayratlanishdan tortib, qayg'u va rahmdillik, achinishgacha bo'lgan turli tuyg'ularni boshdan kechiradi. Bu tajribalar til materialini chuqurroq va mustahkam o'zlashtirishga yordam beradigan assotsiativ aloqalarni yaratadi.

O'quvchining hissiy ishtiroki til o'rganish jarayonida muhim rol o'ynaydi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, hissiy yuksalish paytida miyaning xotira uchun mas'ul bo'lgan qismlari faollashadi, bu esa yangi leksika va grammatik tuzilmalarni eslab qolish qobiliyatini yaxshilaydi [1]. Masalan, dramatik voqealar yoki yorqin muloqotlar bilan bog'liq bo'lgan so'z va iboralar darsliklarda oson esda saqlanadi. Badiiy adabiyot o'quvchilarga nafaqat so'zlarning ma'nosini, balki ularning soyasini, uslubiy rang va madaniy xususiyatlarini tushunishga yordam beradigan tilni qo'llashning tabiiy, kontekstlashtirilgan namunalarini taqdim etadi.

Shu bilan birga, emotsional jalb qilish empatiya va dunyoni boshqa inson nuqtai nazaridan ko'rish qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi, bu madaniyatlararo salohiyatni shakllantirish uchun juda muhimdir. "To Kill a Mockingbird" Xarper Li yoki "The Kite Runner" Xolida Husayniylarning asarlarini mutolaa qilish o'quvchilarda nafaqat yangi so'z va iboralarni, balki shaxslararo muloqotning nozik jihatlarini o'rgatadi, o'quvchilar ijtimoiy muammolar, axloqiy dilemmalar va madaniy qadriyatlar haqida bilib oladi, bu esa tilni o'rganish jarayonini yanada mazmunli va samarador bo'lishiga xizmat qiladi.

Badiiy adabiyotlardan foydalanish chet tili darslari va darsdan tashqari mashg'ulotlarda o'quvchilarda ijobiy hissiyot uyg'otishga yordam beradi. Adabiy asarni muhokama qilishda yuzaga keladigan muhit o'quvchilarni faol ishtirok etishga, o'z fikrini bildirishga va fikr almashishga undaydi, bu esa o'z navbatida og'zaki nutq mahoratini rivojlantiradi. Qahramonlarning hissiy kechinmalarini tahlil qilish yoki syujetdagi nizolarni talqin qilishga asoslangan guruh muhokamasi o'quvchilarga tabiiy va muhim kontekstda grammatik tuzilmalar va leksikani amaliyotga tatbiq etish imkonini beradi. Shu yo'sinda biz guruhlarda passiv o'quvchilarni ham faol bo'lishga va badiiy asar va hikoyalarni mutolaa qilishga motivatsiya bergan bo'lamiz.

So'z boyligini boyitish

Chet tilida chop etilgan badiiy adabiyot o'quvchilarga tilning boy leksik zaxirasi bilan tanishish imkoniyatini beradi. Mualliflar turli uslublar, shevalar va xalqni o'ziga hos idiomalaridan foydalanadilar, bu esa o'quvchilarning so'z boyligini oshirishga yordam beradi. Masalan, Charlz Dikens yoki Jeyn Ostin kabi klassik yozuvchilarning asarlarini o'qiyotganda, o'quvchilar til va madaniyat haqidagi bilimlarini boyitadigan eskirgan so'z va iboralarga duch kelishlari mumkin [2]. Bunday matnlar o'quvchilarga XIX asr Angliyaning tarixiy konteksti va madaniy xususiyatlari haqidagi bilimlarini chuqurlashtirish imkonini beradi. Badiiy adabiyotda ko'pincha an'anaviy darsliklarda har doim ham taqdim etilmaydigan mahalliy shevalar va so'zlashuv iboralari mavjud. Bu, ayniqsa, ingliz tilida so'zlashuvni o'rganishni va til sohiblarini yaxshiroq tushunishni istagan o'quvchilar uchun juda foydali. Yana bir misol, Mark Tven asarlarida AQShning janubiy shtatlari aholisi nutqini aks ettiruvchi amerikancha ingliz tilining dialektal xususiyatlarini uchratish mumkin. Bunday misollar o'quvchilarga ingliz tili hududlarda turli hil talqinda bo'lishi va bir xil emasligini anglashga, uning mintaqaviy va ijtimoiy farqlarini farqlashga yordam beradi.

Badiiy asarlar ma'lum bir mavzu yoki kasb-hunarga oid so'zlarni kiritish orqali ham lug'at boyligini oshirishga yordam beradi. Agata Kristining detektiv romanlarida o'quvchilar huquqshunoslik yoki kriminalistika bilan bog'liq maxsus atamalarni, Gerbert Uellsning ilmiy fantastic asarlarida esa fan va texnika bilan

bog'liq leksikani uchratishlari mumkin. Shunday qilib, adabiyot faqatgina til boyligining manbaigina bo'lib qolmay, balki inson faoliyatining turli sohalari bilan tanishish vositasiga ham aylanadi.

Tematik lug'atlar

Badiiy adabiyotlarni mutolaa qilish o'quvchilarga mavzuli lug'atlarni shakllantirish uchun noyob imkoniyat yaratadi, bu ayniqsa tilni boshqa bir kasb bilan bog'lab o'zlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ma'lum bir mavzudagi matnlar bilan tanishish jarayonida til o'rganuvchilar nafaqat o'zlarining leksik zaxiralarini boyitadilar, balki so'z va iboralarning tegishli kontekstda qanday qo'llanilishini ham yaxshiroq tushunadilar. Bunday yondashuv o'rganilayotgan leksikani mavzu guruhlari bo'yicha tartibga solishga yordam beradi, uni yanada tushunarli va tizimli qiladi. Masalan, tabiat haqidagi romanlarni o'qishda o'quvchilar flora va fauna bilan bog'liq leksikani o'rganishlari mumkin, ijtimoiy muammolar haqidagi asarlar esa iqtisodiyot va sotsiologiyaga oid atamalarni o'zlashtirishga yordam beradi [3]. Boshqa janrdagi asarlar asosida ham tematik lug'atlar tuzish mumkin, detektivlar kriminalistika, huquq va tergov bilan bog'liq atamalarni o'rganishga yordam beradi, ilmiy fantastika esa fan, texnologiya va futurologiya bo'yicha keng lug'at to'plamini taklif qiladi. Masalan, Artur Klark yoki Ayzek Azimov romanlarini o'qish sun'iy intellekt, kosmik kema yoki genetik muhandislik kabi so'zlar hisobiga lug'at boyligini oshiradi. Shu jarayonlar natijasida o'quvchida bo'lajak kasb tug'risida tushuncha va malumotlar yig'ila boradi va o'ylaymizki hozir o'rgangan atama va terminlari kelajakda unga foydali bo'ladi.

O'qish ko'nikmalarini rivojlantirish

Badiiy adabiyotlar mutolaasi o'quvchilarda matn o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda asosiy rol o'ynaydi, bu jarayonni nafaqat foydali, balki qiziqarli va samarali qiladi. Badiiy matnni o'qish o'quvchilardan kontekstni tushunish, asosiy g'oyalarni ajratib ko'rsatish, qahramonlar va ularning motivatsiyasini tahlil qilish, shuningdek, syujet rivojini kuzatib borish qobiliyatini talab qiladi. Bu ko'nikmalar nafaqat tilni muvaffaqiyatli o'rganish, balki umumiy ta'lim uchun ham muhim, chunki ular tahliliy fikrlash va ma'lumotlar bilan ishlash qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi.

Badiiy adabiyot mutolaa qilishning asosiy afzalliklaridan biri shundaki, u o'quvchilarni qunt bilan va mustaqil ishlashga o'rgatadi. Ko'pgina asarlarda yashirin ma'nolar, metaforalar va ishoralar mavjud bo'lib, ularni o'quvchi anglashi va talqin qila olishi kerak. Bunday ko'nikmalar o'quvchilarga nafaqat badiiy matnlarni yaxshiroq tushunishga, balki ularning kognitiv qobiliyatlarini yaxshilashga yordam beradi, bu esa ularning boshqa o'quv fanlarini o'zlashtirishlariga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, badiiy adabiyotga muntazam murojaat qiladigan o'quvchilar matnni tahlil qilish va talqin qilish ko'nikmalari rivojlanganligi sababli, o'qishni tushunish testlarida eng yaxshi natijalarni ko'rsatadilar [4].

Badiiy adabiyot o'qish ko'nikmalarini samarali egallash uchun xilma-xil texnikalarni qo'llash foydalidir. Masalan, matn mazmunini oldindan ko'ra bilish, bunda o'quvchilar asarning nomi yoki dastlabki satrlariga, yoki o'qituvchi tomonidan taqdim etiladigan grafik suratlarga qarab gap nima haqida borishini, asarni janr turini taxmin qiladilar. Bu usul fikrlash faoliyatini faollashtirishga va matnga e'tiborni qaratishga yordam beradi. Vizuallashtirish, ya'ni tasvirlar asosida xayoliy obrazlar yaratish idrokni yaxshilaydi, o'qish jarayonini yanada mazmunli va qiziqarli qiladi. Matnni sharhlash, ya'ni asosiy iboralar, so'zlar yoki g'oyalarni ajratib ko'rsatish ma'lumotni eslab qolish va tartibga solishga yordam beradi, bu ayniqsa chet tilini o'rganishda muhimdir [5].

Kontekstdagi grammatika

Badiiy adabiyot grammatikani kontekstda o'rganish, uni mavhum qoidalar tizimidan tilning jonli va tushunarli vositasiga aylantirishning noyob imkoniyatini taqdim etadi. Grammatik konstruksiyalarni alohida o'rganish o'rniga, o'quvchilar ularning matnda tabiiy qo'llanishini kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladilar, bu esa ularni chuqurroq tushunish va eslab qolishga yordam beradi. Bu, ayniqsa, til o'rganuvchilar uchun muhimdir, chunki grammatik tuzilmalar shunchaki nazariy tushunchalar emas, balki fikrlar, his-tuyg'ular va voqealarni tasvirlash vositasiga aylanadi. Mutolaa jarayonida ko'pgina qoidadan mustasno grammatik qoidalarga duch kelishi mumkin, bu shakllar o'quvchini oldindan o'rgangan qoidasiga mos kelmasligi mumkin, biroq bu so'zlashuv, mahalliy nutqda urfga aylangan qoidalar bo'lishi mumkin.

Badiiy asarlar taqdim etgan kontekst o'quvchilarga grammatik hodisalarni harakatda ko'rish imkonini beradi. Masalan, ingliz tilining past perfect yoki future continuous kabi murakkab zamonlari ko'pincha ularni jadvallar yoki o'quv materiallari orqali o'rganishda qiyinchilik tug'diradi. Biroq, roman yoki hikoyani o'qiyotganda, talabalar bu vaqtlardan voqealar xronologiyasini yetkazish, oldindan bilish yoki o'tmishdagi yoki kelajakdagi harakatlarning davomiyligini tasvirlash uchun qanday foydalanilganligini kuzatishlari mumkin. Shuningdek, Vilyam Shekspir asarlaridagi grammatikani tahlil qilish orqali o'quvchilar murakkab zamon va konstruksiyalarni, masalan, shart maylini o'rganishlari mumkin. Grammatikaning kontekstda qo'llanilishini tushunish tilni o'rganishni yanada tabiiy va intuitiv qiladi [6]. Shunday qilib, grammatika mexanik ravishda emas, balki uning funktsionalligini anglash orqali o'zlashtiriladi.

Bundan tashqari, badiiy adabiyotlarni o'qish turli grammatik tuzilmalarning qo'llanilish nozikliklarini tushunishga yordam beradi. Masalan, badiiy asarda ko'p uchraydigan ergash gapli qo'shma gaplar, inversiya yoki emfatik qurilmalar o'quvchilarning faol leksik va grammatik zahirasisiga aylanadi. Bunday misollar talabalarga mualliflarning ma'lum bir ta'sirni yaratish uchun tildan qanday foydalanishini ko'rish imkoniyatini beradi, bu dramatiklikni kuchaytirish, kayfiyatni ifodalash yoki muhim tafsilotga urg'u berish bo'lishi mumkin.

Badiiy adabiyot nafaqat tilni o'rganish vositasi, balki o'zi yaratilgan madaniyat va jamiyat dunyosiga darcha hamdir. Badiiy asarlar ko'pincha tarixiy davr, ijtimoiy tuzilish, qadriyatlar va dunyoqarashning nozik jihatlarini yetkazadi, bu esa tilni faqat o'quv qo'llanmalari orqali o'rganishda har doim ham ko'zga tashlanavermaydi. Bunday asarlarni o'rganish orqali talabalar nafaqat leksika va grammatikani o'zlashtiradilar, balki boy madaniy kontekstga sho'ng'iydilar, bu esa ularga til sohiblarining an'analari, urf-odatlar va mentalitetini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Badiiy adabiyot orqali yetkaziladigan madaniy kontekst madaniyatlararo farqlarni tushunish uchun ayniqsa muhimdir. Masalan, Frensis Skott Fitsjerald romanlari kabi Amerika adabiyoti asarlari "Amerika orzusi"ning o'ziga xos xususiyatlarini, individualizm va erkinlikning qadrini anglashga yordam bersa,

Charlz Dikpens romanlari kabi Britaniya adabiyoti Viktoriya davridagi sinfiy jamiyatning o'ziga xos xususiyatlarini ko'rsatadi. Bu bilimlar o'quvchilarni nafaqat til savodxonligiga, balki xalqaro muloqotda muhim bo'lgan madaniy kompetentlikka ham olib keladi.

Bundan tashqari, adabiyot empatiya va bag'rikenglikni rivojlantirishga yordam beradi, chunki u dunyoga boshqa madaniyat vakillari ko'zi bilan qarash imkonini beradi. Matnlarda tasvirlangan qahramonlarning kechinmalari an'ana va urf-odatlarini yanada yaqinlashtiradi va tushunarli qiladi, bu esa, o'z navbatida, til egalari bilan muloqotni osonlashtiradi. Talabalar g'alati tuyulishi mumkin bo'lgan ba'zi iboralar, imo-ishoralar yoki xatti-harakatlar chuqur madaniy ildizlarga ega ekanligini tushuna boshlaydilar.

Adabiyot orqali madaniy moslashuvchanlikni o'rgatish ham muhim jihat hisoblanadi. Masalan, turli madaniy sharoitlarda sodir bo'ladigan romanlar yoki hikoyalarni o'qish talabalarga madaniyatlararo o'zaro ta'sirning haqiqiy vaziyatlariga tayyorgarlik ko'rishga yordam beradi. Bunday bilimlar nafaqat akademik yoki kasbiy maqsadlarda, balki til egalari bilan kundalik muloqot qilish uchun ham zarurdir.

Badiiy adabiyotni mutolaa qilish o'quvchilarga til va madaniyatning vaqt o'tishi bilan o'zgarish jarayonini tadqiq qilish imkonini ham beradi. Masalan, qadimiy asarlar urushlar, ijtimoiy inqiloblar yoki ilmiy kashfiyotlar kabi tarixiy voqealarning jamiyat va uning tiliga qanday ta'sir ko'rsatgani haqida hikoya qilishi mumkin. Bu o'quvchilarga madaniyatning rivojlanish dinamikasini yaxshiroq tushunishga va tilning milliy o'zlikni aks ettirish va saqlash uchun qanday qo'llanilishini anglashga yordam beradi.

Badiiy adabiyotda ko'tarilgan mavzular sevgi va do'stlikdan tortib, ijtimoiy ziddiyatlar va tarixiy voqealargacha bo'lishi mumkin. Ushbu mavzularni muhokama qilish o'quvchilarning tanqidiy ko'nikmalarini rivojlantirishga va o'z fikrlarini ingliz tilida ifoda etishga yordam beradi [7].

Ingliz tilini badiiy adabiyotlar yordamida samarali o'rganish uchun quyidagi tavsiyalardan foydalanish mumkin:

Til bilish darajangizga mos keladigan kitoblardan boshlang. Bu moslashtirilgan matnlar yoki yoshlar uchun mo'ljallangan asarlar bo'lishi mumkin. Bu jarayonda o'quvchilarga quydagi platformalar yaqinda yordam beradi: Project Gutenberg, American Literature, Storyberries, Manybooks.

Ovozli o'qish talaffuz va eshitish qobiliyatini yaxshilashga yordam beradi. Bundan tashqari, bu matnni yaxshiroq tushunishga xizmat qiladi. O'qilgan asarlar haqida munozaralar uyushtiring. Bu ingliz tilida muloqot qilish va misollar keltirish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

Matnlarda uchragan yangi so'z va iboralarni yozib borish orqali lug'at daftaringizni to'ldiring. Ularni muntazam takrorlab turing.

Qahramonlarning xarakterlari va syujet rivojini tahlil qilish orqali sxemalar yoki jadvallar tuzing. Bu matnni chuqur tushunishga yordam beradi va yozish ko'nikmalarini yaxshilaydi [8].

XULOSA

Ingliz tilini badiiy adabiyotlar mutolaasi asosida o'rganish tilni o'zlashtirishning samarali va qiziqarli usuli hisoblanadi. Badiiy adabiyot nafaqat so'z boyligini oshiradi va o'qish ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki o'quvchilarni ingliz tilida so'zlashuvchi mamlakatlar madaniyati va an'analari, qadriyatlari haqida ma'lumot beradi. O'qitishda badiiy matnlardan foydalanish til va uning nozik jihatlarini chuqurroq tushunishni shakllantirishga yordam beradi, bu esa o'rganish jarayonini nafaqat samarali, balki qiziqarli qiladi. Shu bilan bir qatorda badiiy adabiyotlar mutolaasi yordamida o'quvchini tarbiyaviy salohiyatini ham oshirish imkoniyatiga ega bo'lamiz.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Lex.uz sayt ma'lumotlaridan foydalandi. www.lex.uz
2. G. M. (2020). Emotional Engagement in Language Learning. *Journal of Language Studies*, 15.
3. Smith, J. (2018). The Lexicon of Literature: A Study of Vocabulary in Classic Novels. *Linguistic Review*, 220.
4. Brown, A. (2019). Thematic Vocabulary in Literary Texts. *Language and Literature Journal*, 105
5. Miller, R. (2021). Reading Skills and Literary Analysis: A Comprehensive Guide. *Educational Research*, 75.

6. Thompson, L. (2017). Reading Techniques for Language Learners. Teaching English Journal, 88.
7. Johnson, P. (2022). Grammar in Literature: Contextual Learning. Applied Linguistics, 134.
8. Davis, S. (2019). Cultural Contexts in Literature and Language Learning. Cross-Cultural Studies, 46.
9. Walker, T. (2020). Effective Strategies for Reading and Analyzing Literature. Language Education Review, 212.